

Μετα-δημοκρατία

Ο μαρασμός της Δημοκρατίας προς όφελος της οικονομίας και της παγκόσμιας «εταιροκρατίας», ενώ η εθνική κυριαρχία των κρατών αδυνατίζει μέσα και από μια διαδικασία «αποπολιτικοποίησης», λόγω και αναζήτησης «προστασίας» στην αγκαλιά υπερεθνικών σχηματισμών.

«Τα καινούρια πράγματα στο πολιτικό σύστημα δεν βρίσκονται πλέον στην επίσημη δημοκρατική αρένα αλλά, αντίθετα, σε κάποιες ολιγάριθμες ελίτ. Μια κατάσταση που μας θυμίζει την εποχή πριν τη διαμόρφωση της δημοκρατίας.»
(Colin Crouch)

Ήδη το ερώτημα έχει τεθεί στη Δύση εδώ και καιρό, δηλαδή το αν ο «γάμος» μεταξύ δημοκρατίας και καπιταλισμού μπορεί να αντέξει. Ο καπιταλισμός φαίνεται να δυσκολεύεται πλέον να συμβάλει στην ευημερία και ως αποτέλεσμα βλέπουμε τις αυξανόμενες ανισότητες.

Η δημοκρατία, η εθνική κυριαρχία και η παγκοσμιοποίηση αναδύονται ενδεχομένως ως έννοιες ασύμβατες.

Έτσι ζοφερό φαντάζει το παρόν και το μέλλον των εθνικών δημοκρατιών που ταλανίζονται από την άνοδο μιας παγκόσμιας πλουτοκρατίας (λόγου χάριν, η ελίτ του Νταβός) είτε λαϊκών δικτατοριών (λόγου χάριν, ο κύριος Ερντογάν στην Τουρκία), δηλαδή παίρνουν μια γεύση από τον εθνικό σοσιαλισμό του 1930 στη Γερμανία.

Όποια κατεύθυνση και αν επιλεγεί, ένα είναι το σίγουρο: στην πρώτη θέση δεν είναι οι πολίτες που έχουν υποχρεωθεί σε αδράνεια, αλλά άπληστες ελίτ και ανυπόληπτοι πολιτικοί, μέσα από μια δυναστική κομματοκρατία.

Έτσι, λοιπόν, αρκετοί σήμερα μιλούν για κρίση της δημοκρατίας, δηλαδή την

υποχώρηση της πολιτικής προς όφελος της οικονομίας, για την κυριαρχία των αγορών, για την απαξίωση των πολιτικών θεσμών, για τη νομοθέτηση μέσα από πράξεις νομοθετικού περιεχομένου κ.λπ.

Γι' αυτό, πολλοί σύγχρονοι στοχαστές μιλούν για το πέρασμα από τη δημοκρατία στη μετα-δημοκρατία (post - Democracy), ένας όρος που χρησιμοποιήθηκε πρώτα από τον καθηγητή Colin Crouch (Κόλιν Κράουτς) στο πανεπιστήμιο Warwick University και στο σχετικό βιβλίο του.¹

Μεταξύ των αιτιών για την ανάπτυξη του φαινομένου ο Crouch αναφέρει και τις εξής: απουσία κοινών στόχων ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικές ομάδες, παγκοσμιοποίηση, οι ιδιωτικοποιήσεις και ιδιαίτερα αυτές των δημόσιων / κοινωφελών οργανισμών.

Επίσης, ο εναγκαλισμός του δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα μέσα απ' τον οποίο ειδικά οι πολυεθνικές εταιρείες μπορούν να εισαγάγουν νομοθεσία πιο γρήγορα, ακόμα και από τους κατοίκους μιας χώρας, αλλά και η προσπάθεια του κράτους για την ανάθεση σε τρίτους πολλών εκ των υπηρεσιών του (outsourced). Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι στη Μ.Βρετανία το κράτος, για να αποφασίσει ένα υγιεινό μενού για τα παιδιά του νηπιαγωγείου και του δημοτικού, συμβουλευτήκε τη μεγαλύτερη εταιρεία ταχυφαγείων του κόσμου!

Σε σχετική συνέντευξη, ο Κόλιν Κράουτς σημειώνει χαρακτηριστικά στην ιταλική εφημερίδα *Il Manifesto*: «Τα ευρωπαϊκά πολιτικά καθεστώτα και το αμερικανικό αποτελούν μάλλον μια μορφή ατροφίας της δημοκρατίας. Η παγκοσμιοποίηση το καθιστά φανερό, όπως καθιστά πρόδηλο το γεγονός ότι η δημοκρατία (η οποία παραμένει κυρίως εθνική) παύει να υπάρχει στο κατώφλι των χώρων [βλ. ταινία Κ. Γαβρά *Ενήλικες στο δωμάτιο*] όπου παίρνονται οι πιο σημαντικές αποφάσεις για την οικονομία και όχι μόνο.

»Η παρακμή των ταξικών και των θρησκευτικών ταυτοτήτων, οι οποίες αποτελούσαν θεμελιώδη στοιχεία για τον ορισμό των πολιτικών ταυτοτήτων στις πρώτες δεκαετίες των διαδικασιών εκδημοκρατισμού, στερεί τους εκλογείς από δεσμούς με τον πολιτικό κόσμο. »Ακόμα και τα πολιτικά κόμματα, όμως, αισθάνονται ήδη μακριά από τους πολίτες και χρησιμοποιούν τις μεθόδους του "μάρκετινγκ" ως υποκατάστατο των ανύπαρκτων δεσμών με όσους θα έπρεπε να αντιπροσωπεύουν.

»Η αύξηση της ανισότητας καθιστά, τέλος, πολύ πιο εύκολο για τις ελίτ και τις μεγάλες επιχειρήσεις να ελέγχουν την πολιτική. Αυτό συνεπάγεται έναν μετασχηματισμό της μορφής

---

1. Colin Crouch, *Coping with Post-Democracy*, Fabian society, 2000.

του κράτους.

» Παρακολουθούμε έτσι τη διαμόρφωση ενός μεταφουδαλικού κράτους, το οποίο βρίσκεται σταθερά στα χέρια της νέας αριστοκρατίας των μεγάλων επιχειρήσεων.

» Πρόκειται, ωστόσο, για ένα κράτος που έχει δημοκρατική νομιμοποίηση.

» Στις ελίτ δεν χρησιμεύει πλέον μια δικτατορία για να ασκούν την εξουσία.»

Γιατί η Δημοκρατία ατροφεί ;

Πολλοί παράγοντες, όπως θα δούμε, έχουν συμβάλει στην εμφάνιση του φαινομένου, με κυριότερους την μετεωρική άνοδο της δύναμης των υπερεθνικών εταιρειών και τις δομικές εξελίξεις στην εργατική τάξη.

1. Ηγέτες–αχυράνθρωποι εκχώρησαν στις εταιρείες τεράστια ισχύ

Τι θα μπορούσε ενδεχομένως να διαπραγματευτεί ένας Πρόεδρος των ΗΠΑ, πρώην τριτοκλασάτος ηθοποιός σε γουέστερν, με τον θρυλικό μάνατζερ Jack Welch (Τζακ Γουέλτς), CEO της General Electric, όταν συναντιόνταν; Τίποτε απολύτως. Μία από τις πιο δραματικές εξελίξεις της εποχής μας είναι και η συγκέντρωση ασύλληπτης δύναμης στα χέρια των παγκοσμιοποιημένων εταιρειών και η δημιουργία αυτού που ονομάζεται και «εταιροκρατία» (corporatocracy).

Η εταιροκρατία θα μπορούσε να ορισθεί ως «η διογκούμενη συγκέντρωση δύναμης από τις επιχειρήσεις, η εξέλιξη και εντέλει μεταμόρφωση της επιχείρησης σε έναν κοινωνικό θεσμό (ψευδο-εξουσία) που κυριαρχεί στην κοινωνία των πολιτών και στα κράτη, με την υποστήριξη τραπεζών, οικονομικών συμφερόντων, ισχυρών ελίτ και αδύναμων κυβερνήσεων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι έως το 1720 η δημιουργία εταιρείας ως νομικού προσώπου απαγορευόταν με ποινή φυλάκισης σε διάφορες χώρες, λόγου χάριν: Μ.Βρετανία.

Φτάνοντας στο 2000, από τις εκατό μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου οι 51 ήταν επιχειρήσεις και οι 49 χώρες. Μάλιστα, με τα νεότερα στοιχεία, οι χώρες πλέον ίσως είναι ακόμα λιγότερες.

Οι μεγάλες επιχειρήσεις με τις τεράστιες χορηγίες στα κόμματα που έχουν πλέον ανάγκες ιδιαίτερα υψηλών κονδυλίων διαφήμισης, όπως τα γνωστά απορρυπαντικά ή αναψυκτικά,

με στρατό από λομππίστες που προωθούν νομοθεσίες οι οποίες τις ευνοούν, με εκβιασμούς στα κράτη για την υλοποίηση επενδύσεων σε όποια χώρα δώσει τα περισσότερα (βλ. επιχορηγήσεις, όχι φόρους, ανύπαρκτους περιβαλλοντικούς περιορισμούς, κ.λπ.) δημιουργούν ένα κλίμα αμφίδρομης λειτουργίας μεταξύ πολιτικών ηγεσιών και επιχειρήσεων.

Η σχέση αυτή ενδυναμώνεται ακόμα περισσότερο και από την υιοθέτηση της τακτικής της λεγόμενης «περιστρεφόμενης πόρτας» (“revolving door”), δηλαδή την μετακίνηση στελεχών από τον ιδιωτικό τομέα στον δημόσιο (λογου χάριν, ο γνωστός μας Mario Draghi [Μάριο Ντράγκι], Πρόεδρος της ΕΚΤ, ήλθε από την Goldman Sachs), και κυρίως από δημόσια εκλεγμένη θέση προς τον ιδιωτικό τομέα (λόγου χάριν, ο γνωστός μας José Manuel Barroso [Χοσέ Μανουέλ Μπαρόζο], Πρόεδρος της ΕΕ, ο οποίος μόλις έληξε η θητεία του πήγε Πρόεδρος στην Goldman Sachs, μια εταιρεία την οποία υποτίθεται ότι έλεγχε για 8-10 χρόνια!). Η πιο διαβόητη τράπεζα του κόσμου, πραγματικά κεντάει!

Η πρακτική αυτή δημιουργεί ένα υπέροχης αρμονίας τανγκό μεταξύ πολιτικής και επιχειρήσεων, δηλαδή έναν θανάσιμο εναγκαλισμό στις πολιτικές ηγεσίες, αλλά, όμως, και έναν ρόγχο στη δημοκρατία.

Και, φυσικά, ο κύριος Μπαρόζο, ως επικεφαλής της ΕΕ, αντιτάχθηκε στην επιβολή του λεγόμενου φόρου χρηματοοικονομικών συναλλαγών (Financial Transaction Tax) —μια εκδοχή του φόρου Tobin που θα μπορούσε να εξαφανίσει ακόμα και ελλείμματα σε προϋπολογισμούς στην ΕΕ— κάτι για το οποίο έδινε μάχη και έκανε λόμπι η Goldman Sachs! (με ένα ελάχιστο ποσοστό πολύ μικρότερο του 1%, η ΕΕ το υπολόγιζε στα 34 δις ευρώ / έτος, ενώ η Goldman Sachs στα 170).

Έτσι χάθηκε η ευκαιρία να πληρώσει έναν ελάχιστο φόρο η καζίνο-οικονομία δηλαδή τα κερδοσκοπικά κεφάλαια που μετακινούνται ακατάπαυστα, τα ίδια πολλές φορές μέσα σε ένα 24ωρο, μεταξύ κρατών για να εκβιάζουν ή να ρίχνουν κυβερνήσεις.

Η δύναμη των επιχειρήσεων έχει γίνει πολύ μεγάλη, όπως, για παράδειγμα, μπορεί κάποιος να δει και στις διαπραγματεύσεις για τη Διατλαντική Εταιρική Σχέση Εμπορίου και Επενδύσεων (Transatlantic Trade and Investment Partnership, δηλαδή TTIP), μία εφ’ όλης της ύλης συνθήκη ελεύθερων συναλλαγών και επενδύσεων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ΗΠΑ, που αυτήν τη στιγμή έχει παγώσει μετά έντονες αντιδράσεις από κάποιες χώρες-μέλη.

Πρωταρχικός στόχος, όπως γίνεται γνωστό, είναι η άρση των ρυθμιστικών «φραγμών»

που περιορίζουν τα δυνητικά κέρδη των υπερεθνικών επιχειρήσεων και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού.

Εντούτοις, οι εν λόγω «φραγμοί» είναι στην πραγματικότητα ορισμένα από τα πολυτιμότερα κοινωνικά πρότυπα και ορισμένοι από τους πιο σημαντικούς περιβαλλοντικούς κανόνες, όπως τα εργασιακά δικαιώματα, οι κανόνες για την ασφάλεια των τροφίμων (μεταξύ αυτών, και οι περιορισμοί για τους γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς), οι κανονισμοί για τη χρήση των τοξικών χημικών ουσιών, οι νόμοι για την προστασία των ψηφιακών προσωπικών δεδομένων, ακόμα και οι νέες ασφαλιστικές δικλείδες που επιβλήθηκαν στον τραπεζικό τομέα για να αποτραπεί μια επανάληψη της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008.

Με άλλα λόγια, τα διακυβεύματα είναι τεράστια. Παράλληλα με αυτή την ατζέντα απορρύθμισης, το TTIP αποσκοπεί στη δημιουργία νέων αγορών, ανοίγοντας τις δημόσιες υπηρεσίες και τις κρατικές συμβάσεις στον ανταγωνισμό με τις υπερεθνικές επιχειρήσεις, με κίνδυνο να προκαλέσει ένα νέο κύμα ιδιωτικοποιήσεων σε τομείς ζωτικής σημασίας όπως η υγεία και η παιδεία.

Το πιο ανησυχητικό απ' όλα είναι ότι με το TTIP επιδιώκεται να δοθεί στους ξένους επενδυτές το δικαίωμα να ενάγουν κυρίαρχα κράτη ενώπιον έκτακτων διαιτητικών δικαστηρίων, με την κατηγορία της απώλειας κερδών εξαιτίας αποφάσεων δημόσιας πολιτικής. Αυτός ο μηχανισμός «επίλυσης διαφορών μεταξύ επενδυτή και κράτους» στην ουσία αποδίδει στις εταιρείες νομική υπόσταση ισοδύναμη με εκείνη του ίδιου του έθνους-κράτους και απειλεί να υπονομεύσει τις θεμελιώδεις αρχές της δημοκρατίας τόσο στην ΕΕ, όσο και στις ΗΠΑ.

Αν αυτά μπορούν και γίνονται αντικείμενο διαπραγμάτευσης (πίσω από κλειστές πόρτες) στην Ευρώπη, μπορείτε να φανταστείτε τι συμβαίνει στη Λατινική Αμερική.

Ενδεικτικά να αναφερθεί εδώ η ιδιωτικοποίηση της βροχής (!) με νόμο στη Βολιβία, υπέρ της πολυεθνικής Bechtel. Θέλησε, δηλαδή, μια εταιρεία να αποκτήσει ιδιοκτησία / λόγο και για τα καιρικά / φυσικά φαινόμενα, εκτός από τους φυσικούς πόρους σε μια χώρα.

Δηλαδή «ζήτησε» να έχει δικαίωμα στο νερό της βροχής που πέφτει στα κεραμίδια και στις λαμαρίνες στα φτωχόσπιτα της χώρας. Η τεράστια αυτή εταιρεία στρατιωτικού εξοπλισμού και επιχειρήσεων που έχει στο ΔΣ αντιπροέδρους και υπουργούς των ΗΠΑ (βλ. G. Shultz [Τζ. Σούλτς], C. Weinberger [Κ.Ουάινμπεργκερ]) -να και εδώ η τακτική της «περιστρεφόμενης

πόρτας»-προχώρησε στην ενέργεια αυτή αφού είχε πρώτα «αποκτήσει» με ιδιωτικοποίηση την εταιρεία υδάτων της Βολιβίας.

Με την απόκτηση αύξησαν 5-10 φορές την τιμή του νερού, οι πολίτες αδυνατούσαν να πληρώσουν, μάζευαν με λεκάνες νερό της βροχής και έτσι δυσκόλευαν την εταιρεία να βγάλει τα υπερκέρδη που σχεδίαζε.

Η Bechtel «σύστησε» στην πολιτική ηγεσία να ψηφίσει το κοινοβούλιο νόμο που να απαγορεύει τη συλλογή νερού της βροχής από τους πολίτες —κάτι το οποίο και έγινε—, αυτοί εξεγέρθηκαν, στις συγκρούσεις υπήρξαν περίπου 10 φόνοι διαδηλωτών και ο νόμος τελικά αποσύρθηκε.

Ο κατάλογος ατελείωτος. Σήμερα ένας πιο σύγχρονος τρόπος άσκησης δύναμης είναι η χρήση πατεντών (patents).

Οι επιχειρήσεις στις ημέρες μας δημιουργούν τα λεγόμενα νέα περιουσιακά στοιχεία (newassets) κλέβοντας την πνευματική περιουσία και κληρονομιά της ανθρωπότητας την οποία και ιδιωτικοποιούν. Τα παραδείγματα πολλά ... (ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ)

Στην ενότητα αυτή υπάρχουν στις σελίδες του βιβλίου και οι εξής υποενότητες :

- 2. Μια Εργατική Τάξη που την αποδυνάμωσαν και που σταδιακά εξαφανίζεται**
- 3. Υπερεθνικοί οργανισμοί και μορφώματα που ισοπεδώνουν την εθνική κυριαρχία**
- 4. Η Τέταρτη Εξουσία που σίγησε και έγινε ο πιο αναξιόπιστος θεσμός παγκοσμίως !**
- 5. Η Τεχνολογία που ενδεχόμενα εκτρέφει έναν Ψηφιακό Ολοκληρωτισμό**
- 6. Η υφαρπαγή της γνωσιακής μας ελευθερίας, της ελεύθερης βούλησης, αλλά και της ψήφου μας**
- 7. Η εξαπάτηση, χειραγώγηση και παθητικότητά μας που μετατρέπεται στη «νέα κανονικότητα»**

Είμαστε στην «εποχή του κενού», όπου βασιλεύει αδιαφορία και ναρκισσισμός